

References

1. Abrams, M. H., *Natural Supernaturalism*. –New-York: Norton, 1971.
2. Bloom, Harold, *The Visionary Company*. Ithaca: Cornell University Press, 1971.
3. Franklin, Caroline, *Byron and the Romantic Imagination*. –New York: Routledge, 1992.
4. McGann, Jerome, *Byron and Romanticism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
5. Qarlibayeva G.E. *Using metaphors in the works of the great poet-classic Ajiniyaz European science review 2021. p233-235*
DOI: <http://dx.doi.org/10.20534/ESR-16-9.10-253-255>
6. Әжияз. Таңламалы шығармалары. –Нөкіс: «Илим», 2014.
7. Khadjieva D., Erimbetova E. Körkem shıǵarmada obraz jasawdın ayırım usulları. –Nókis: 2023.
8. D.Khadjieva, D. Djumambetova Teaching figurative expressions through pictures International journal of Advanced Science and Technology V29 №8 (2020) 3121-3126 p.

REZYUME. Ushbu maqolada Bayron va Ajiniyoz shaxsiy, madaniy va siyosiy g'oyalarni yetkazish uchun ifodaliliklardan kuchli vosita sifatida foydalanishlari, ammo ularning usullari va niyatlari sezilarli darajada farqlanishi tahlili muhokama qilinadi. Ajiniyozning jamoaviy o'ziga xoslik va mustahkamlikka e'tibor qaratgani, uning ifodaliligi qoraqalpoq xalqining madaniy va tarixiy tajribasiga asoslangan. Har ikki shoir ham ifodalilikni emotsionallik va umuminsoniylik o'rtasidagi ko'priikka aylantirishga muvaffaq bo'lib, ularning asarlari zamon va makonda aks sado beradi.

РЕЗЮМЕ. В этой статье обсуждается анализ использования образности Байроном и Ажиязом как мощного инструмента для передачи личных, культурных и политических идей, однако их методы и намерения существенно различаются. Ажияз фокусируется на коллективной идентичности и устойчивости, а его образность уходит корнями в культурный и исторический опыт каракалпакского народа. Однако обоим поэтам удается превратить образность в мост между эмоциональным и универсальным, благодаря чему их произведения находят отклик во времени и пространстве.

SUMMARY. This article discusses analysis that Byron and Ajiniyaz both use imagery as a powerful tool to convey personal, cultural, and political ideas, yet their methods and intentions differ significantly. Ajiniyaz's focus on collective identity and resilience, with his imagery rooted in the cultural and historical experiences of the Karakalpak people. Both poets, however, succeed in transforming imagery into a bridge between the emotional and the universal, making their works resonate across time and place.

ERTEKLERDİN TIPOLOGIYALIQ ÓZGESHELİKLERI

S.S.Qazaxbaev – *filologiya ilimleriniñ doktori (DSc)*

Ajiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Tayanch so'zlar: ertak, tipologiya, syujet, komparativizm, klassifikasiya, obraz, motiv.

Ключевые слова: сказка, типология, сюжет, компаративизм, классификация, образ, мотив.

Key words: fairy tale, typology, plot, comparativism, classification, image, motive.

Tipologiya termini zatlarıñ hám qubılıslardıñ hár túrli tipleri arasındaqı qatnastı kórsetetuǵın klassifikaciya. Tipologiyalıq baylanıslar siyasiy jámiyetlik sharayatınıñ uqsaslıǵınan kelip shıqqan hám ádebiyattaǵı birdey zañlıqlarǵa juwap beretuǵın ádebiy baylanıslar ulıwma aytqanda bunday termindı komparativistika-grekshe salıstırıw degendi añlatadı.

Ádebiyattanıwdaǵı izertlew mektepleriniñ biri, ádebiyattı tiriyxıy-salıstırmalı usıl menen izertlew. Komparativizm usılı boyınsha folklor, ádebiyat obrazları, syujetleri, motivleri salıstırmalı túrde izertlenedi.

Komparativistlerdiñ tastıyıqlawı boyınsha túrli xalıqlardıñ folklorı menen ádebiyatında keń tarqalǵan mifologiyalıq syujetler áyyemgi hind mifologiyasına barıp taqaladı. Sonıñ menen birge komparativistler xalıq aralıq ádebiy obrazlar menen syujetlerdiñ milliy ózgesheliklerin onsha esapqa ala bermeydi. Komparativizm usılı XIX ásirde Evropa ádebiyattanıw iliminde payda bolǵan. Germaniyada I.G.Gerder, Rossiyada F.I.Buslaev komparativizm usılı boyınsha izertlewler júrgizdi. Ásirese, A.N.Veselovskiydiñ miynetleri («Tariyxıy poetika» kitabı) salıstırma-tariyxıy usıldiñ úlgisi boldı. Al, XX ásirde ortalarınan baslap N.I.Konrad, V.M.Jirmunskiy, V.Propp, túrkiy tilles xalıqlardan S.Kaskabasov, E.Tursunov, A.Baymuratov, Sh.Geldieva, B.Karimova, M.Afzalov, K.Imonov, G.Jalolov, K.Beknazarov, J.Yusupov, karapalpak alımlarınan N.Dawqaraev, Q.Ayimbetov, K.Maqsatov, K.Mambetnazarov, P.Oteniyazov hám taǵı basqa ilimpazlar tariyxıy-salıstırmalı usıldı keń qollanǵan alımlar boldı. Olar syujet, obraz yaqi motivlerdiñ uyqaslıqların tek ózlestiriw dep qaramastan tipologiyalıq qubılıslar retinde qaraydı.

Anıǵıraq aytqanda, uqsas obrazlar, syujetler tek ózlestiriw jolı menen ǵana emes, al xalıqlardıñ uqsas turmıs tarizi, jámiyetlik tariyxıy jaǵdayları nátiyjesinde de bir-birinen ǵárezsiz payda bola beriwı múmkin.

Jáhán ádebiyattanıwda janrlardıñ jetilisiwi xám tipologiyası, ádebiy baylanıslar, atap aytqanda, balalar folklorı xám jazba balalar ádebiyatınıñ ózine tán ózgeshelikleri, kórkem-estetikalıq principleri, onıñ poetikalıq oy-pikirdiñ rawajlanıwında tutqan ornın úyreniw áhmiyetli máselelerdiñ biri bolıp qalmaqta.

Qaraqalpaq xalıq dóretpeleri menen birge qonısı tuwısqan hám Aziya, Evropa xalıqlarınıñ ertekleri arasında mazmunlıq, motivlik, syujetlik uqsaslıqlar jıyı ushırasadı. Máselen: qazaq xalıq dóretpelerinen «Qaramergen» erteginde samawrın, dástúrhan, quman, altın besik, «Aǵash at tuwralı » erteginde

ushar at, sıyırqlı qonıraw, «Kúyew tańlaǵan qız» dóretpesinde shıpalı alma, sıyırqlı alma sıyaqlı predmetler qaharmanlardıñ tamaǵın toq, alısın jaqın, awırın jeñil etiwge úlken rol oynaydı. Ózbek xalıq awızeki dóretpeleri de qaraqalpaq xalıq erteklerine mazmunlıq jaqtan oǵada jaqın keledi. Ásirese, sıyırqlı erteklerde tańqalarlıq ájayıp sıyırqlı buyımlar, zatlar eki xalıqtıñ awızeki shıǵarmalarında jıyı gezlesedi. Mısalı «Altın balıq» erteginde sıyırqlı balıq, «Qılısh batır» erteginde jan jaylasqan kılısh, «Málıka Gúlzar» erteginde sıyırqlı ayna, ushar gilem, shıpalı alma, «Burshaq palwan» da (Nuqat palvon) óli hám tiri suw, «Zulqumar » erteginde sıyırqlı ayna ushar gilem, shıpalı alma bir qansha funkciyalardı atqaradı hám birneshe qaraqalpaq xalıq erteklerine mazmunı jaqın keledi. Rus xalıq erteklerinde de qaraqalpaq xalıq dóretpelerindegi sıyaqlı qaharmanlardıñ arzuw-ármannarına erisiwinde sıyırqlı predmetler úlken rol oynaydı. «Sıyırqlı júzik» atlı ertekte júzik, «Ájayıp kóylek» te kiyim, tilsimli suw, «Ekaterina patsha hám etikshiniñ hayalı» erteginde sıyırqlı ǵarrı, sıyırqlı saz ásbabı diqqatımızdı tartadı. Tatar xalıq erteginde de qaraqalpaq xalıq folklorındaǵı sıyırqlı buyımlar keń orındı iyeleydi. Mısalı, «Alpamsho menen dáwjúrek Sanduǵash» atlı tatar sıyırqlı erteginde oq jay menen onıñ oǵı sıyırqlı qasıyetke iye boladı. Türk xalıq shıǵarmalarınan «Wázirdiñ ertegin» de sıyırqlı shıjlan sóz etilse, usı xalıqqa tiyisli «Sırlı gúl» erteginde sıyırqlanǵan gúl sońında qızǵa aylanǵanlıǵı ayıladı. Mongol xalkınıñ awızeki dóretpelerinde de sıyırqlı buyımlar, zatlar sıyırqlı personajlar ushırasadı. «Qamshı» erteginde ǵarǵa jigitte sıyırqlı ıdı hám qamshı bergenligi sóz etiledi. «Tilsim taw» polyak xalıq erteginde ólgen adamdı tiriltetuǵın suw ayılssa, usı xalıqqa tiyisli «Dawler menen batır hám shopan» erteginde sıyırqlı qılısh sóz boladı. «Altın balıqshılar» atlı chex erteginde bolsa shaxzada ushar qanat penen súygen qızın alıp keledi. «Altın shashlı málıka» atlı chex erteginde málıka janlı hám jansız suw menen súyikli Irjıkti tiriltedi. Bul «Qulamet tóre» atlı qaraqalpaq xalıq ertegindegi mama kempirdiñ batırda ábizámzám suwı menen tiriltken epizodtı eske saladı. Bolgar xalıq dóretpelerinen «Haq kewil torǵay» atlı ertekte torǵay ǵarǵı sıyırqlı tayaq, sıyırqlı temir balǵa beredi. Usı xalıqqa tiyisli «Mañlayında juldızı bar jigıt» atlı erteginde anası alma jegenнен keyin náreste tuwıladı. Onıñ janı kılıshan boladı. Bul dóretpede «Qılısh batır» atlı qaraqalpaq hám ózbek xalıq erteklerine mazmunlıq jaqtan usaydı. Bolgar xalkınıñ «Qasıyetli ǵozalar» atlı ertegi, onda eki ǵoza pada-pada malǵa, úshinshi ǵoza sulıw qızǵa aylanadı. Bul epizodlar sıyırqlı

ertekelede jiýi ushırasıp turadı. Mısalı, «Aquwbay patsha» atlı erteke de pada-pada mal tolı sıyıqlı sandıq sóz etiledi. Serb xalıq dóretpeleriniń biri «Aydarha menen shahzada» atlı erteke bas qaharmannıń túrli haywanlardıń, jánlıklardiń ishinde janı jasırınan aydarhanı óltirip, xalıqtı qutqarǵanlıǵı gáp boladı. Bul bir tárepten slavyan xalıqlarınıń biri rus xalkınıń «Ólmes Kashey» haqqındaǵı ertekelede eske saladı. Slovyan xalıq ertekelede «Shopan bala» hám «Sıyıqlı toǵay» atlı chernogor xalıq ertegeinde sıyıqlıshı qızdın qúdireti sóz etilgen. Batan xalıq ertegeinde «Sıyıqlı tayaq» atlı erteke Pakpak degen muǵallım oqıwshıları menen jer júzin aylanadı. Olar sıyıqlı tayaq, kóz baylaytuǵın dári, pal ashatuǵın kitap arqalı oy maqsetine erisedi. Vetnam xalıq dóretpesi «Ajayıp sawǵa» atlı erteke diyqanǵa ǵarǵa sıyıqlı tas beredi. Tas qálegen nárseni payda etedi. Usı xalıqqa tiyisli «Sıyıqlı tasbaq» atlı erteke tasbaqanıń sıyıqlanǵanı ayıladı. Sońnan jániwar jigitke aylanadı. Hind xalıq dóretpelerinen kepterdiń sawǵası diyqannıń jaqsılıǵı ushın kepter oǵan sıyıqlı júzik bergengligi bayan etiledi. Júzik qálegen nársesin payda etedi. «Gúze» atlı hind xalıq ertegeinde kempirdiń sıyıqlı gúze satıp alǵanlıǵı súwretlenedi. Gúze jigitke aylanıp kempirge xızmet etedi. «Sawdagerdiń balaları» atlı hind xalıq ertegeinde tórt tuwısqan sıyıqlı ayna, podnos, ushar shar, sıyıqlı tayaq satıp aladı. Bul úsh qaharman qızǵa talasqan talaban haqqındaǵı ertekelede esletedi.

Qoraz hám túlki ertegeiniń tipologiyası

Túlki awılǵa tawıq urlawǵa keledi. Ol bir qorazdı kórdi. Qoraz terekke qonaqlap otır. "Mazalı qoraz eken. Átteń, biyikte otır eken", - dedi túlki ishinen

Sum túlki qorazǵa jaqın keledi. Iyilip sálem berdi. Ol qorazǵa ayttı:

-Altın túslı qorazım, aman júrsen be? Balaların saw ma? Seniń menen jazılısıp sóylesiwge keldim. Dostım, qartaydım. Qulaǵım da gerenlew. Tómen tús. Sóyleseyik.

Qoraz túlkinin sumlıǵın sezdi. Tómen tússe, bir oyqannıń boların bildi. Qoraz túlkige:

-Maǵan tómen túsıwge boladı. Sennen qawıp joq. Qasqır kelip qalar. Men joqarıda otıra bereyin.

-Qoraz dostım, sen haywannan qorıqpa. Arıslannan buyırıq boldı. Buyırıqta haywanlar bir-birine dim tiyimesin delingen.

-Túlki, sóziń iras usaydı. Sebebi, anaw eki iyten sen de qorıqpay tursań. Sol iyter de bul jerge kelsin, hám memiz birge sóyleseyik.

Túlki dáriw keynine qaradı. Eki iytti kórdi. Iyter túlkige kiyatır eken. Túlki quyırǵın bılǵanlatıp qashtı. Sol waqıtta qoraz túlkinin izinen;

-Háy buyırıq qayda?-dep kúldi.

-Iyter buyırıqtı esitken joq shıǵar,-dep baqırdı túlki.

Basqa sóz aytıwǵa túlkinin waqtı bolmadı.

Qazaqsha werciyası

Ertede bir qartayǵan qoraz ómir súripti. Ol túlkinin tabanına talay ret túripti. Biraq únemi bir aylasın taup, túlkiden aman qıtılıp kete beripti. Sóytip ol birde aul sırtında dán terip, jer shoqıp júrgen kezinde túlkinin ózine qaray jasırına jaqındap kele jatqanın kórip qaladı.

Qashıp ketuge aul alıs boladı. Qoraz jalma-jan ıshıp qasında tırǵan eskilikti shegirshin aǵashına barıp qonadı. Túlki aǵashın túbine jetip kelip:

— Páli, qoraz! Sen meni kóre sala aǵash basına qonǵanıń ne?, — deydi. Al qoraz oǵan:

— Nemene, men seni júgirip barıp qyshaqtay aladı dep pe ediń?, — dep jauap qaytarıptı. Sonda túlki:

— Má-á, sen shınimen eshteńe bilmeysin be? Padishax barlıq kósheler men bazarlarǵa jırshılardıń jiberip, olarǵa: «Meniń búkil memleketimdegi birde-bir tiri pende, birde-bir ań álsizdi jábirlemeytin boladı. Keleshekte bóriler men qoylar bir bylaqtan su ishıp, qırandar men kepterler bir ıyada ómir súretin boladı» dep jar saluǵa ámir etipti. Sen de endi jerge tús, beri kel, ekeuimiz birge qıdırayıq, — deydi.

— Ekeu – ara emes, top bolıp qıdırǵan jaqsı. Sál shıday tır, anau kele jatqan jirtqıshhtar da jetsin qyınday júytkip. Sosın bárimiz birge qıdıramız, - dep jauap beredi qoraz. Sol sátte túlki tırıp:

— Ol netken jirtqıshhtar? Qanday jirtqıshhtar? — dep sıraptı. — Bórilerge ıqsaydı, qyłaqtarı da, qyırıqtarı da ızındau kórinedi.

— Múmkin olar bóribasar itter shıǵar?

— Sirá, solay bolar! Túlki itter shıǵar dep oylaydı da aldı-artına qaramastan zıta jóneledi. Al qoraz:

— Sen nege qashasın?, — dep sońnan ayqaylay quadı.

— Meniń ittermen istes bolǵım kelmeydi.

— Sen padishax barlıq jirtqıshhtarǵa álsizderdi jábirlemeńder dep ámir etti degeniń qayda?

— Öytkeni, ol kezde itter dala kezip ketken edi, shaxtıń nysqaın estimegen bolar. Olar meniń etimdi talap jeydi.

Túlki osılay dep ǵayıp boldı.

Ózbekshe werciyası

Rostmi yo yolǵonmi, har qalay bir qari xo'roz bo'lgan ekan. U bir necha bor tulkining domiga ilingan ekan-u, ammo har gal bir amallab uning qo'lid an omon chiqar ekan. Kunlarning birida u qishloq chekkasidagi maydonchada don cho'qilab yurgan paytda birdan bekinib kelayotgan tulkiga ko'zi tushibdi.

Qishloqqacha qochib bora olmasligiga ko'zi yetibdi. U bazo'r yonidagi kekxa qayrag'och tepasiga chiqib olibdi. Tulki daraxt tagiga kelib:

— Hoy, xo'roz! Nega meni ko'rishing bilan daraxtga chiqib olding? — deb so'rabdi.

Xo'roz unga qarab debdi:

— Nima, yugurib borib seni quchoqlab olaymi?

— Ha-da! Hali hech narsadan bexabarmisan? Shoh chor atrofga elchilarni yuborib: «Mening saltanatimda biror odam bolasi, biror jonzot o'zidan kichkinani xafa qilmasin». Bundan keyin bo'rilar bilan qo'ylar bir buloqdan suv ichadilar, lochin bilan kabutarlar bir inda yashaydilar» deb xabar qilishlarini buyuribdi. Qo'rqmay yonimga tushaver, birga sayr qilamiz.

— Jo'ralar bilan sayr qilish yaxshi, lekin birga emas. Bir oz sabr qil, bu yoqqa shamol kabi uchib kelayotgan hayvonlar yetib kelsin, o'shanda hammamiz birga aylanamiz, — deb javob qilibdi xo'roz.

— U qanday hayvonlar bo'ldi ekan?

Bo'rilarǵa o'xshaydi, faqat quloqlari bilan dumlari uzunroqmi?

— Balki ovchi itlardir?

— Ha, ha, topding, xuddi o'zi!

Ovchi itlarni ko'z oldiga keltiribdi-yu, tulki tiraqaylab qochishga tushibdi. Xo'roz uning ketidan:

— Nega qochib ketyapsan? — deb baqiribdi.

— Ovchi itlar bilan chiqisha olmayman.

— Hozirgina, shoh barcha jonzot o'zidan kichikni xafa qilmaslikni buyurgan, demayotganmiding?

— Axir ovchi itlar cho'lga chiqib ketgan edilar, shoh farmonini eshitmagan bo'lishsa-chi? Meni nimtalab tashlashlari mumkin.

Shunday debdi-yu, tulki ko'zdan g'oyib bo'libdi.

Tipalogiya termini zatlardın hám qubılıslardıń hár túrli tipleri arasındaǵı qatnastı kórsetetuǵın klassipikaciya. Bul termin grek tilinen alınǵan bolıp "salıstırıw" degendi bildiredi. Adebıyattanıwdaǵı izertlew jumisları XIX ásirde payda bolǵan. Adebıyatta tariyxıy salıstırmalı usıl izertlew kompalizm usılı dep aytıladı.

Qaraqalapaqsha variantında túlki awılǵa tawıq urlawǵa keledi -dep baslanadı, al qazaqsha variantında bolsa ertek bilay baslanadı -ertede bir qartayǵan qoraz ómir súripti, al ózbekshe varaintında ertek bilay baslanadı -rostmi yolǵonmi, hár qalay bir qari xo'raz bolǵan ekan. Ertektiń baslanıwı 3 xalıqta 3 túrli variant penen basalandı. Túlki qoraz kórip men dostım qartaydım degen sózlerdi qaraqalapaqsha ertektiń varaintında kórsek al, qazaqsha hám ózbekshe variantlarında bul sózlerdi ushıratpaymız. Ertektiń ózbekshe variantında kepterler sózin ushıratamız, al qaraqalapaqsha variantında bolsa kepterlerdi ushıratpaymız. Kepterler sózi qazaqsha variantında da bar. Ertektiń aqırında qazaqsha variantında

-Sen nege qashasın? -dep sońnan ayqaylay quadı-sózin ushıratamız al qaraqalapaqsha hám ózbekshe variantlarında bolsa bul sóz joq ekenin kóriwimizge boladı.

Ádebiyatlar

1. Propp V.Ya. Morfologiya skazki. –M.: «Nauka», 1960. –S. 107.
2. Propp V.Ya. Istoricheskie korni volshebnoy skazki. –L. 1986. –S. 23.
3. Propp V.Ya. Russkie agrarnie prazdniki. –L.: 1963. –S. 112.
4. Imamov K. Qádimgi neke saltı hám epos // Wzbek tili va adabiëti. –Toshkent: 1988. №4-5. 6-24-b.
5. Eshonqulov J. Folklor: obraz va talqin. – Qarshi: «Nasaf», 1999. 140-b.
6. Qaraqalpaq folklori. Kop tomlıq I-II Qaraqalpaq xalıq ertekleri. -Nokis: «Qaraqalpaqstan» 1978. 310-b.
7. Qaraqalpaq folklori. Kop tomlıq 67-76 tomlar. –Nokis: «Ilm» 2014, 560-b.

REZYUME. Maqolada jahon bolalar adabiyotida ertaklarning tipologik xususiyatlari, o'xshashliklari, tematikasi, janriy xususiyatlari, obrazlar sistemasi, syujetlari, motivlari tipologik asosda ilmiy-nazariy jihatdan tadqiq qilish masalalari so'z etiladi.

РЕЗЮМЕ. В статье на типологической основе рассматриваются типологические особенности, сходства, темы, жанровые особенности, система образов, сюжетов, мотивы сказок в мировой детской литературе.

SUMMARY. In the article, the typological features, similarities, themes, genre features, system of images, plots, motives of fairy tales in world children's literature are discussed on a typological basis.

УДК: 821.51

O.ÁBDIRAXMANOV'TIŃ SATIRALIQ SHIĞARMALARINIŃ TEMATIKASI HÁM IDEYALIQ BAĞDARLARI

A.B.Seytbekov – *filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktori*
Ajiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq instituti

Tayanch so'zlar: yozuvchi, yumor, janr, adabiy janr, satira, hikoya, epik asar.

Ключевые слова: писатель, юмор, жанр, литературный жанр, сатира, повесть, эпическое произведение.

Key words: writer, drama writer, janre, play, tragedy, stor, epic novel.

Kópshilikke málim bolǵanıday O.Ábdiraxmanov dóretiwshiligi turmis mashqalasın ayqın sóz etewshi ocherklerden, satiralıq gúrrinlerden baslanıp óz oqıwshıların qısqa waqıt ishinde tanlandırǵan edi. Shınında da qaraqalpaq ázelden kúلكi qumar, xalıq ásirlerden ásirlerge ulasıp ómir súrip kiyatırǵan Ómirbek laqqı hám Jiyrenshe sheshen de, sóz óneriniń sultanı bolıp ótken. Biraq, bizge deyin jetip kelgen qıylı-qıylı ushırma gápılerdiń birazı tikkeley olardan ózlerine tiyisli bolsa, kóbisin xalıq ózi dóretip, olardı Ómirbektiń atı menen baylanıstırǵan. Usılay etip, awızeki ádebiyatımızdıń umıtılmas qaharmanı payda bolǵan. Hár qanday kúلكili sóz máni wa-xa-xa bolıp qala bermeydi. Onıń astarında úlken turmıslıq máni, tárbiyalıq ideya jatadı. Qaraqalpaq jazıwshıları endi awız ádebiyatı arqalı bayıtqan sóz dúnyasın, dúnya tanımın jer júzlik ádebiyatın durdanaları menen bayıttı. Mine solardan biri bolǵan Orazbay Ábdiraxmanovtıń satirik jazıwshı bolıp shıǵıwında rus jazıwshısı Anton Pavlov Chexovtıń, Nikalay Vasilevish Gogoldıń, Turk jazıwshısı Aziz Nesinniń, ózbek satirigi Abdulla Qahhardıń sózsiz tásiiri bar edi. Jazıwshınıń gúrrinleri endi folklordaǵıday anıqlıq, ashıq sózli kúلكi emes, al astarı júdá ótkir, kúlip turıp shımshıp alatuǵın xarakterlerge iye boldı. Alımlar onıń dóretiwshiliginıń baslanıw dáwirine bilay degen edi. “Orazbay Ábdiraxmanov 70-jıllardıń basında satiralıq gúrrinlerdiń sheberi sıpatında tanıla basladı” [1:225]. Onıń eń birinshi kitabındaǵı “Gápke qayım adam” degen gúrrinді alıp qarayıq. Mákemede Tawmurat Jaymuratovish degen adam bar. Ózi islep atırǵan xızmet boyınsha ayırıqsha bir juwapkershilikke de iye emes, bar bolǵanı texnika qawıpsızlıǵı qanıgesi. Lekin, mekemede plan orınlanbasa da baslıq joqarıdan sógis esitse de yamasa baslıqtıń kewil keypi bolmasa da usı Tawmuratqa kiygiledi. Bugingi jıynalısta da Tawmuratıń esitetuǵını aqiret, bir hápteden keyingi jıynalısta da, bir aydan keyingi jıynalısta da ... Aqiri, bir kúni Tawmurat buǵan shıday almay, jumıstan ketpekshi bolıp, baslıqtıń aldına kirdi.

- Durıs sen bar bolǵanı qawıpsızlıq xızmetkerisen,- deydi oǵan baslıq,

- Biraq, men saǵan sonsha jámiyetlik jumıslardı biykarǵa tapsirip qoyǵanı joq goy. Saǵan jol siltep, seni sogıp turmasam, meniń aǵalıq wazıypam qayda qaladı? Bunı esitip baslıqtıń kórsetip atırǵan aǵayınshılıǵına kewli taldı hám arzasın qaytıp aladı.

Avtor bul jerde mekeme baslıǵınıń aǵayınpaqlıǵı, májlistegi baqiris - keyistiń bári kózabaǵa islenip atırǵanın ashshı kúلكige aladı. Shiǵarma qaharmanınıń túsiniǵinshe: baslıq aǵayınne sonsha baqırıp atır, bizlerge indemegey-da, dep ótirıwı múmkin. Aqırı, “ túyeni jel ushırsa, eshkini aspanda kór” degen sóz bar emes pe? Avtordıń tapqırılıǵı son-da, ol mekeme basshisin ashıqtan-ashıq aǵayınpaq dep yamasa Tawmuratta hámme nársge kónip qalǵan dep ashıqtan-ashıq aytpaydı. Onı oqıwshınıń ózi túsiniw aladı. Gúrrininiń juwmaǵınıń gózlegen maqsetin, ideyasın aytp tur. Bizniń pikirimizshe, qaraqalpaq ádebiyatınıń dúnyalıq ádebiyat

durdanalarınıń bayıwı, ásirese, jigirmalanshi ásirde ádebiyat hám ádebiyattanıw ilimine bolǵan talaptıń kúsheyiwı, jazıwshılardıń hám jas qálemkeshlerdiń kóp oqıwına, kóp izleniwine túrtki bolǵan bolsa kerek. Ábdiraxmanovtıń, mine usı jigirmalanshi ásirde sekensinshi jılları batıl kirip kelgen jollardıń ishindegi eń zaberdesi bolǵan. Ol Chexovtı, Gogoldı, Shedrindi, Abdulla Qahhardı óz ana tilinde (yaǵnıy rus, ózbek) oqıp, olardan ruwxıy talım alg'an. Bul úlgi hámme shıǵarmalarında derlik ushırasadı.

Talantlı túrk satirigi Azim Nesin bir gúrrininde “Ullı adamlardıń biri”, “Jazda kun ıssı boladı” degen eken dep baslaydı. Ábdiraxmanovtıń baslaw tendenciyası bar. Onıń toplamǵa at bolǵan “Bir muxabbat tariyxı” [2:34] gúrrinini bilay baslanadı. “Qaysısı ekenin anıq ayta almayman, ya Balzak, ya Bayron, áytewir birew bilay depti: “ishqı sırı úshinshi birewge pash etilgennen baslap, muxabbat ólip, góri qazıla beredi”. Usı qatarlardı oqıw menen-aq bul gúrrininiń ideyasınıń sátsiz muxabbatqa quralǵanını bileseń. Biraq, ol qanday sátsizlik, kim tárepinen júz bergen bunı biliw ushın gúrrinini tolıq oqıp shıǵıwǵa tuwra keledi. Oqıwshını bunday usıl menen ózine elite biliwi de jazıwshınıń tapqırılıǵı. Ádette, bunday aldın-ala “málim etiw”ler úlken prozalıq shıǵarmalarda, kórkem filmlerde prolog retinde beriledi. Kishkene gúrrininde de bul usıdı qallanıw-avtordıń ózinsheliligi yamasa jańashalıǵı dese boladı. Sonlıqtan bul toplam “Bir muhabbat tariyxı” toplamına engizilgen “Botinka”, “Ójet”, “Ógizdiń miyi” gúrrinlerinde avtor ózinen buringi satirik jazıwshılardı usamawdıń jolların izlep, jańa súwretlew formaların tabıwǵa, qaharmanlar xarakteriniń jańa qırların jaratıwǵa umtıladı” [3:225] dep unamlı bahalanǵan edi.

...Patmuratov familasi bir qurılıs mekemesiniń injeneri Saliyma degen qızǵa ashıq boladı. Qız bunı jaqsı kóre me, kórmey me, oyaǵı buǵan námálim. Lekin, ol eskiliktiń joli menen úyine jawshı jiberip, quda tárepiniń razishiligin aladı. Mine usınnan baslap ele joq jerdegi “Muxabbattıń” ózi duyım jurtqa málim bolıp ketedi.

“Eshektin ólimi-iytke bayram” degendey, bunnan paydalanıp qalǵısı kelgen Saliymanıń jaqın-juwıqları bolajaq kúyew balanı tespey sorıydı.

....“Gellem guw-guw aylandı. Gerbish - Saliymanıń dayısına, qizil boyaw- Saliymanıń jezdesine, meduchilishe- Saliymanıń isisine... úylenemen dep, úylenbey atırıp - aq usınsha tashwish arttırǵan Patmuratovtıń muxabbatı qurı shıǵındarlıq penen qosa sátsiz ayaqlanadı.

Ele, usı quday bar bolsa, sol urǵashını jer tartar! Há, jer jutqir!

- Haw, ne gáp apa?

- Ne gáp? Bilmegendey soraysań – á, haw, apa saǵan aytırıp qoyǵan sallaqı bugın azanda birew menen qashıp ketipti goy.

Eger bul jigıt zamangá is tutup, qız benen ózi sóyleskende. Saliymanıń onı jaqsı kórmeytuǵınıń bilgen bolar edi, nátiyjede oǵan jawshı jibermes, eń baslısı xalıq mülkine qilaplıq